

LENTE 2009
TWEEMAAL PER JAAR
13DE JAARGANG – N 22

Editoriaal :	2
De Stichting Prins Laurent vernieuwd	
Vanuit onze dispensaria	3
Z.K.H. Prins Laurent bezoekt ons dispensa- rium te Brussel	
Het dier in de stad	5
Een lezing van Professor Michaux tijdens de wereld- dierendag	
ERWF	7
Voor het welzijn van rijpaarden	
BPAM	
« giftig » hebt u gezegd ?	10
50 kaarsjes voor de 3« V»'s	11
Het Lakens schaap	7
Een verdwenen ras dat langzaam herboren wordt	
Help ons	13
Adreslijst	16

Stichting Prins Laurent
Stichting van openbaar nut

KRANT VAN DE STICHTING PRINS LAURENT

EDITORIAAL

DE STICHTING PRINS LAURENT VERNIEUWD

Geachte dames, geachte heren, beste leden,

In 2009 wil de Stichting Prins Laurent moderniseren om meer gekend te worden bij het grote publiek en nieuwe projecten uitwerken.

Met de dynamische impuls van onze Voorzitter, Z.K.H. Prins Laurent, zijn er informatiesessies en bezoeken gepland aan de vier dispensaria van de Stichting. Het dispensarium van Brussel ging als eerste open in januari 1997, daarna dat van Seraing in januari 1998, vervolgens dat van Antwerpen in oktober 2001 en tenslotte dat van Hornu in januari 2005.

Binnenkort zullen eveneens lezingen en tentoonstellingen met betrekking tot het dierenwelzijn georganiseerd worden.

De Stichting is erkend als een stichting van openbaar nut maar krijgt geen enkele subsidie. Enkel dank zij de vrijgevigheid van onze sympathisanten, schenkers en vrijwilligers kan zij operationeel zijn. Daarom is het noodzakelijk dat de activiteiten van de Stichting meer bekend worden zodat het aantal leden verhoogt en eveneens het aantal giften en legaten, die zeer nodig zijn om onze activiteiten te kunnen bekostigen waardoor we onze sociale taak kunnen uitvoeren voor de minst bedeelden en hun huisdier.

Want door gratis het huisdier (hond, kat, knaagdier, ...) te verzorgen – dat dikwijls het enige gezelschap is van deze kansarmen – vervult de Stichting Prins Laurent een vernieuwende sociale opdracht die

door geen enkele andere instelling uitgeoefend wordt.

Meer dan 115.000 gezelschapsdieren werden reeds verzorgd in onze vier dispensaria sinds de indienststelling.

In onze dispensaria wordt gratis verzorging aangeboden, zowel preventief (sterilisaties, castraties, vaccinaties) als curatief (ook zware chirurgie) aan gewonde en zieke dieren van daklozen en personen met een minimuminkomen.

Wij doen een beroep op uw hulp en vrijgevigheid om deze boodschap bij uw kennissen en vrienden uit te dragen. ■

Jean-Jacques Van de Berg
Gedelegeerd bestuurder

ONZE DISPENSARIA

Z.K.H. PRINS LAURENT BEZOEKT ONS DISPENSARIUM TE BRUSSEL

Op 4 maart ll. heeft Z.K.H. Prins Laurent, Voorzitter van de Stichting, een bezoek gebracht aan het dispensarium van Brussel, in aanwezigheid van de heer Jean-Marie Amant, adviseur van de burgemeester van Brussel. Dit was het eerste van een reeks bezoeken aan de dispensaria van de Stichting die verder dit jaar nog volgen. Dit bezoek was voor hem de gelegenheid om te bekijken wat er allemaal gebeurd is sinds de opening in januari 1997 en hoe momenteel de medische infrastructuur werkt en wat de kwaliteit is van de zorgen die toegediend worden aan de dieren.

Z.K.H. Prins Laurent, Voorzitter van de Stichting en de heer Jean-Jacques Van de Berg, gedelegeerd bestuurder

Tijdens dit bezoek heeft de Voorzitter van de Stichting aan de kaak gesteld dat een toenemend deel van de bevolking in armoede leeft, wat het aantal bezoekers in onze dispensaria aanzienlijk doet stijgen. En dus zijn de dispensaria een dringende noodzaak.

Z.K.H. Prins Laurent heeft eveneens de nadruk gelegd op de toekomst van deze dispensaria die de weg kiezen van veterinaire zorgen die steeds performanter worden dank zij technologisch modern materieel en het actualiseren van procedures waardoor de kosten verminderd worden en het performantieniveau stijgt.

Als voorbeeld hiervan is er voorzien dat in 2009 de dispensaria geïnformatiseerd zullen worden

voor een betere opvolging van de medische dossiers.

De franstalige en nederlandstalige pers en televisie hebben dit eerste bezoek gunstig in het nieuws gebracht.

Ons dispensarium te Brussel werkt dank zij een medisch team van twee dierenartsen die geassisteerd worden door vijf vrijwilligers die zorgen voor de administratieve omkadering, de ontvangst van de cliënten en de controle op de toelatingsvoorwaarden. Zonder uiteraard een zesde vrijwilliger te vergeten, een informaticus, die zorg draagt voor het informaticabeheer van de medische en administratieve gegevens.

Deze dierenartsen doen de echografische onderzoeken voor de vier dispensaria samen en even-

eens de beenderchirurgie voor de dispensaria van Antwerpen en Hornu. Een dierenarts is ook gespecialiseerd in osteopathie en acupunctuur wat een buitengewone bijkomende troef is voor de praktijk te Brussel.

Sinds de opening 12 jaar geleden heeft het dispensarium van Brussel ongeveer 40.000 dieren verzorgd, of een gemiddelde van 3600 cliënten per jaar die door de Stichting geholpen worden. Deze personen komen voornamelijk uit de 19 gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Per maand worden ongeveer 26 chips op honden en katten geplaatst. Dit is verplicht voor honden en facultatief voor katten. Maar deze wordt wel altijd bij katten geplaatst omdat ze zo beter beschermd zijn en minder gemakkelijk achtergelaten worden.

Sinds oktober 2007 werd een systeem van wachtdienst opgezet voor de vier dispensaria, in samenspraak met de Orde van dierenartsen.

In een dringend geval mag een privé-dierenarts de dieren van een cliënt van de Stichting verzorgen buiten de openingsuren van de dispensaria. Zij worden daarna terugbetaald door de Stichting. Maar het dier dat door een privé-dierenarts verzorgd werd, moet wel aangeboden worden in het dispensarium van zodra het opengaat.

Sinds dit systeem in werking is, werden in Brussel een 18-tal dieren verzorgd bij hoogdringendheid, wat ongeveer 1 per maand is. ■

© Veeweijde

Wie kan er gebruik maken van onze dispensaria?

Er zijn toelatingsvoorwaarden die strict nageleefd worden indien iemand wenst gebruik te maken van deze diensten. Met de Orde der dierenartsen werd overeengekomen dat een maximum maandinkomen wordt berekend en dit op basis van het leefloon. Momenteel is dat 838 € voor een alleenstaande en 1.117 € voor een gezinshoofd. Er wordt enkel 7,5 € gevraagd als inschrijving.

EEN LEZING VAN PROFESSOR MICHAUX TIJDENS DE WERELDDIERENDAG

De Stichting Prins Laurent heeft op 4 oktober 2008 deelgenomen aan de Werelddierendag op de prestigieuze site van de Abdij van Terkameren te Elsene. Het thema was de problematiek van het huisdier in de stad.

De organisatoren hadden het plan een lezing over het thema van die dag te houden en dit toe te vertrouwen aan een bijzonder spreker en goede vriend van de Stichting Prins Laurent : professor Jean-Michel Michaux, professor aan de veeartsenijschool te Alfort bij Parijs en lid van de Academie van Dierenartsen van Frankrijk en lid van de wetenschappelijke jury voor de Prijs van de Stichting Prins Laurent.

Hierna volgt het verslag van zijn lezing.

Vandaag de dag is het veel moeilijker om een hond in de stad te heb-

ben dan vroeger een hond op het platteland. Maar omwille van de eenzaamheid en communicatieproblemen is de aanwezigheid van een hond meer dan ooit nodig.

De redenen van het toenemend aantal problemen zijn velerlei :

Wij wonen met onze hond in een appartement. We kunnen dus niet naar een tuin gaan of een koertje en zitten dus op elkaars lip : de hond wordt een volwaardig lid van de familie en in sommige gevallen wordt de hond niet enkel als hond gezien. En door het tekort aan ruimte kunnen we de hond niet op een afstand zetten en dat is van groot belang in zijn opvoeding.

Vandaag hebben we minder kennis over de hond en zijn gedragsbehoeften. Die kennis die onze voorvaders wel hadden en zo hun dier konden leiden, werd niet overgebracht en maakt geen deel meer uit van onze cultuur.

De honden nu beschikken over minder ruimte en vrijheid. Ze kunnen slechts losgelaten worden op een beperkt aantal plaatsen en kunnen niet meer dartelen en zich uitleven.

Maar we hebben vandaag meer respect voor onze dieren en dat is zeer goed. Dat maakt dat we ons dier bijhouden zelfs indien er ernstige gedragsproblemen zijn en het leven met het dier moeilijk is.

De dieren leven nu ook veel langer : sommige labradors worden tot 15 jaar.

Tenslotte zijn we veeleisender geworden ten opzichte van onze levenskwaliteit en we zijn minder bereid om de ongemakken te verdragen die door de hond van een ander worden veroorzaakt.

In deze moeilijke context heeft de eigenaar van een hond vele verplichtingen:

- Hij moet alle overlast die zijn dier kan veroorzaken, in toom houden (smerigheid, agressie, veel blaffen, weggelopen ...);
- De onderhoudskosten zijn hoog (voeding, dierenarts, ...);
- De hond is alomtegenwoordig en heeft nood aan een regelmatige aanwezigheid wat alle lange afwezigheden bemoeilijkt (werk, week-end, reizen, vakanties ...)

Zal het morgen onmogelijk worden om een hond in de stad te hebben ?

Zeker niet want zijn aanwezigheid is bijzonder nuttig, zelfs broodnodig voor een groot aantal medeburgers, in het bijzonder de meest kwetsbaren onder ons (kinderen, oudere personen, daklozen ...)

Indien we wensen dat alles goed verloopt met een hond, is het

De stand van de Stichting, in de herfst van vorig jaar tijdens de dierendag in de Abdij van Terkameren

nodig een aantal voorzorgen te nemen.

Eerst en vooral moeten we de hond goed opvoeden. Er zijn twee grote doelstellingen in deze opvoeding :

- 1) Hij moet op zijn plaats zijn in het gezin : hij mag niet dominant zijn en niet opvliegend maar wel sociaal, alleen kunnen zijn en reizen in de wagen.
- 2) Hij moet ook kunnen gehoorzamen aan een aantal bevelen : terugkomen wanneer men dat vraagt, gaan zitten of gaan liggen op bevel, niet trekken aan de leiband, zijn behoeften doen daar waar men het zegt, in een hoekje blijven liggen op bepaalde momenten

Voor een jonge hond moet het baasje van zijn tijd geven om dat aan te leren en over een natuurlijke autoriteit beschikken. Men kan dit berei-

ken maar het is niet zo eenvoudig vooral wanneer men vroeger nooit een hond gehad heeft.

Het opleiden van een hond is nog moeilijker indien men er laat aan begint of indien de hond gedragsproblemen heeft.

Ook kan men best de hond zeer jong laten opvoeden door een hondenvoeder indien men niet zo zeker is van zichzelf.

Opvoeding is nodig. Er moeten evenwel ook andere voorzorgen genomen worden : we kunnen best een hond kopen die geen gedragsproblemen vertoont verbonden aan de opvoeding. Zo bijvoorbeeld mag de puppie niet te vroeg gescheiden worden van zijn moeder : het moet de tijd krijgen om bepaalde zaken aan te leren (proper worden, niet bijten ...) Een puppie die in slechte omstandigheden werd groot gebracht, kan zijn ganse leven

belangrijke gevolgen in zijn gedrag hebben.

In onze samenleving zijn er vele mensen die geen voldoende natuurlijke autoriteit hebben om elke dag samen te leven met een hond met een duidelijk karakter. In die gevallen kan de hond alles domineren met alle gevolgen van dien. Die personen moeten zich daarvan bewust zijn wanneer ze een dier kiezen en kunnen best een “zachte” hond kiezen.

Tenslotte kunnen we niet genoeg herhalen dat de meeste ongelukken – kinderen die gebeten worden door de hond – gebeuren door de hond van het huis of van een buur. De hond doet dit omdat hij iets te veel lastig gevallen werd. De hond is nu ook niet gemaakt om onder een glazen stolp te leven, zonder enige interactie met de kinderen. Integendeel, een hond is een formidabel gezelschap voor kinderen. Maar we moeten enkele basisvoorzorgen kennen en aanleren aan je kind: je mag geen hond lastig vallen die in een hoek zit of onder een kast, enz.

Vandaag is er nog veel werk aan de winkel. De uitdaging om de hond beter in te passen in onze stad is niet op voorhand gewonnen maar het is mogelijk. Er moet een nieuwe cultuur geschapen en verworven worden. De gemeenten hebben hier een belangrijke rol omdat ze een communicatie van nabijheid met hun bewoners kunnen tot stand brengen. Een dierendag zoals vandaag kan de boodschap overbrengen. ■

Jean-Michel Michaux

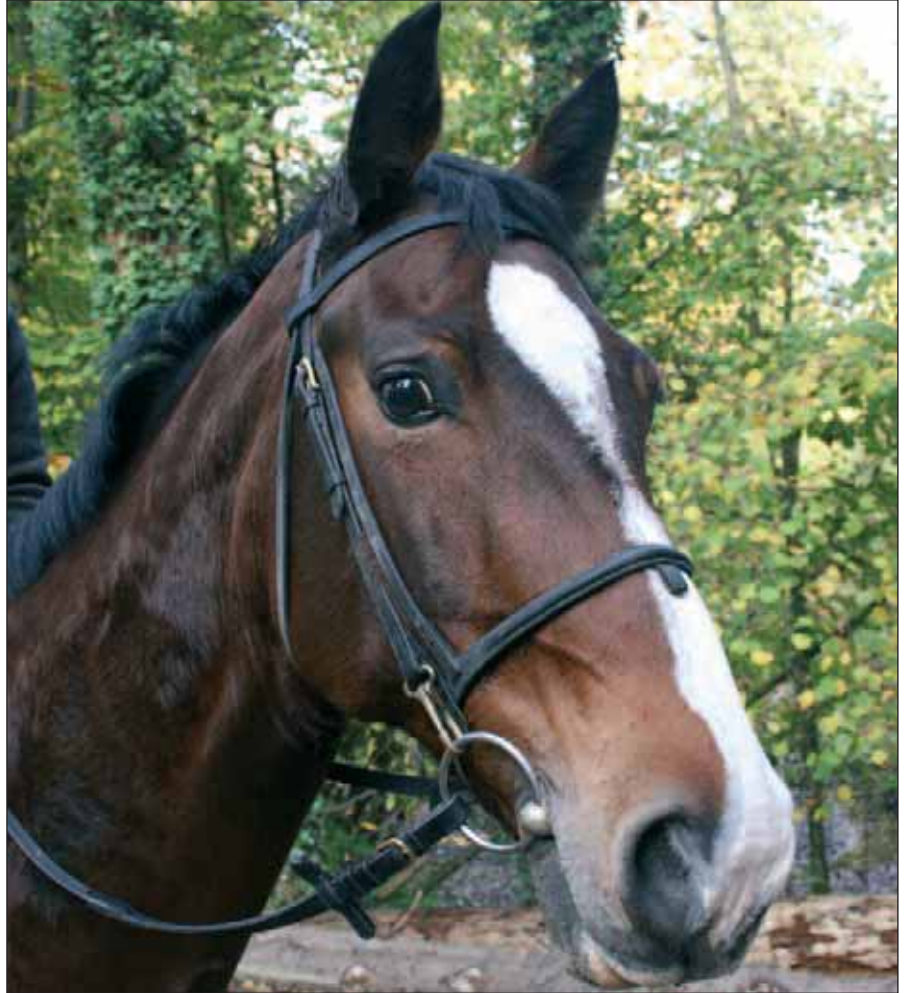
WE MOETEN AANDACHT HEBBEN VOOR HET WELZIJN VAN RIJPAARDEN (vervolg)

Welke problemen komen veelvuldig voor?

In het vorige nummer van de krant hebben we de financiële aspecten bekeken. In dit nummer gaat het over deskundigheid.

Het is goed dat de paardensport voor iedereen toegankelijk wordt maar wel op voorwaarde dat het niveau kwalitatief niet zakt. Te veel mensen zijn paarden beginnen houden zonder over voldoende ervaring te beschikken. Ik denk dat er momenteel twee grote problemen zijn betreffende paardenwelzijn. Ten eerste, de kennis over het gedrag van het paard is erg gebrekkig zodat te veel mensen niet weten hoe ze met dat dier moeten omgaan en hoe het op een juiste manier gehuisvest moet worden. Ten tweede, kent men de basisprincipes van de academische rijkunst onvoldoende of vindt men ze achterhaald of nutteloos.

Een paard met wat temperament heeft bezigheid nodig. Een paard in de natuur spendeert het grootste deel van zijn tijd met te grazen. Dat is duidelijk de hoofdactiviteit. Deze wordt onderbroken door korte momenten waarop het dier helemaal niets doet (hij rust al staande en bijna onbeweeglijk), slaapt (nooit langer dan 1 uur à anderhalf uur), of sociaal gedrag vertoont. Het is een kuddedier en dus is de aanwezigheid van soortgenoten belangrijk, zelfs wanneer men geen specifieke interacties waarneemt. Het paard heeft niet zozeer nood aan variatie maar wel aan bezigheid.

Grazen lijkt voor ons monotoon maar is de meest voorkomende activiteit voor een paard. Regelmatig eten en kwijlen zou belangrijk kunnen zijn om de zuurtegraad in de maag optimaal te houden. Uit meerdere studies is gebleken dat een verrassend aantal sport – en koerspaarden aan maagzweren lijden. Natuurlijk speelt stress een rol - verveling op stal

en/of een ondeskundige africhting – maar men denkt ook dat slechts 2 keer per dag voederen ertoe bijdraagt. Hooi, dat meer tijd vergt om opgegeten te worden, kan dit gebrek compenseren. Training is een bezigheid op zich die ook het tekort aan tijd in de weide kan compenseren wanneer men niet te veel gras mag geven aan een sportpaard van hoog niveau om conditie rede-

nen of gewoonweg bij gebrek aan weiden. Alle epidemiologische studies over stalondeugden - dat zijn echt pathologische gedragingen, dikwijls stereotypen - hebben dezelfde resultaten opgeleverd. Men komt steeds dezelfde factoren tegen die de kans verhogen dat stalondeugden optreden: te veel geconcentreerd voedsel, te weinig ruwvoer, onvoldoende werk, te weinig sociale contacten. De periode na het spenen blijkt bijzonder belangrijk te zijn. Veulens die in afzondering gestald worden na het spenen hebben veel meer kans om stereotypieën te ontwikkelen dan veulens die in de weide gehouden worden met soortgenoten. Een paard is niet gemaakt om de ganse dag op stal te blijven. Een typisch voorbeeld is het paard dat door de eigenaar in een manège wordt geplaatst omdat hij in de week geen tijd heeft om zich ermee bezig te houden en dat tijdens het week-end slecht 1 of 2 uur bereden wordt. Toppunt is dat men

dan nog eist dat het paard kalm blijft. Sinds enkele decennia bestaat er een nieuw concept van stallenbouw dat de ethologische noden van het paard respecteert. De paardenwereld begint maar recent hiervoor belangstelling te vertonen. Soms is het wel moeilijk om bestaande gebouwen aan te passen. Men zou echter geen nieuwe installaties meer mogen bouwen op de traditionele manier. In de winter wordt de weide snel een modderpoel en betekent dus maar een oplossing in de zomer. Bovendien hebben sommige wedstrijdpaarden minder gras nodig. Permanente toegang tot een paddock met gedraineerd zand betekent echter een belangrijke verbetering. De afmetingen van de boxen zouden moduleerbaar moeten zijn (met verplaatsbare panelen) zodat groepen kunnen gevormd worden met paarden die goed overeenkomen. Ik denk dat het moeilijk is wettelijk te verplichten over te gaan tot bepaal-

de huisvestingssystemen omwille van de verscheidenheid van de situaties. Inspanningen zijn echter vereist om beter te informeren, bijvoorbeeld via folders voor het grote publiek of door een centrum op te richten waar bouwlustigen informatie kunnen bekomen.

Te weinig mensen raadplegen een ernstig boek over het gedrag van het paard. Wanneer ze dan problemen tegenkomen, zoeken ze mirakeloplossingen en worden ze aangetrokken door de (soms dure) show van sommige "paardenfluisteraars" en dwepen met de "ethologische rijkunst". Dezen zijn gewoonlijk mensen die goed met paarden kunnen omgaan, maar sommigen hebben de wetenschappelijke ethologie niet goed begrepen. Ze verkondigen verkeerde ideeën, maar het is niet zo erg indien het de relatie menspaard kan verbeteren. Het wordt erger wanneer ze sommigen technieken toepassen die indruisen

tegen het welzijn van het paard. De “join up” bijvoorbeeld is een techniek die erin bestaat een paard in een ronde ruimte op te sluiten om hem eerst te bedreigen totdat hij aan de trainer vertrouwen schenkt. Deze methode krijgt veel kritiek vanwege de paardenethologen. Er bestaan nochtans ernstige naslagwerken (zie lijst hieronder).

Een echte drama is het feit dat de academische rijkunst in de vergeethoek geraakt is. Een veel voorkomende fout is te denken dat deze enkel refereert naar dressuur, en meer bepaald de hogeschool. Eigenlijk zouden die principes reeds moeten toegepast worden vanaf het werk aan de hand en tijdens het zadelmak maken van het jonge paard, onafgezien waarvoor het paard in de toekomst gebruikt zal worden. De twee grote verdiensten van de academische school zoals zij zich in de 18de eeuw gevestigd heeft, zijn ten eerste, nooit iets forceren, het paard heel geleidelijk aan versoepelen, en ten tweede, de wetten van de conditionering reeds intuïtief begrepen hebben. Wetten die door Pavlov en de behaviouristen in de 20ste eeuw wetenschappelijk werden vastgesteld.

Tegenwoordig kennen vele ruiters die principes niet en willen zij te snel vooruitgaan door allerlei gadgets te gebruiken (bijzetteugels en mondstukken) of bijzondere technieken om dwangmatig te bekomen wat ze willen. Momenteel loopt bijvoorbeeld een controversie over de ‘Rollkur’, een versoepelings-techniek die te vaak op een brutale wijze wordt uitgevoerd en die erin bestaat de hals van het paard zo te plooiën dat de neus de borst bijna raakt. De dressuur is niet meer gevrijwaard van die tendens dan het springen. Veel te veel paarden werken nu onder druk en worden

onderworpen aan tegenstrijdige bevelen wat zeker niet ideaal is voor hun welzijn. Ik raad de lectruur aan van de twee boeken die onderaan vermeld worden. Er zijn er nog vele andere maar deze twee zijn vrij expliciet. De gewestelijke (VLP, LEWB), nationale (FRBSE) en wereldwijde (FEI) overheden hebben het welzijn reeds in hun reglementen voorzien, wat in principe een goede zaak is. Ik denk echter dat de volgende problemen zich voordoen.

Ten eerste : die reglementen goed doen toepassen door bevoegd personeel daar waar die instellingen bevoegdheid hebben, namelijk tijdens wedstrijden. Hoeveel ruiters berijden paarden die voortdurend in verweer zijn zonder ooit door de rechters gesanctioneerd te worden? Ten tweede : de meeste ruiters van het land zijn waarschijnlijk geen lid van die verenigingen en vallen dus niet onder hun toezicht. Hoe kunnen we ook over het welzijn waken buiten die wedstrijden ?

Ten derde : het is heel wat gemakkelijker zichtbaar fysiek geweld te controleren en te straffen dan een chronische stress die het gevolg is van een slechte dressuur. Het ware dus goed

de toestand via opvoeding te verbeteren. Bijvoorbeeld door het invoeren van lessen, ethologie en leerprocessen in de opleiding van instructeurs en de cursussen i.v.m. verschillende “ruiterbrevetten”. Die cursussen zouden moeten gegeven worden door personen die de zaken op een eenvoudige manier goed kunnen uitleggen maar die ook een geschikte wetenschappelijke opleiding hebben genoten. Men leert geen scheikunde van alchemisten. Vulgariserende publicaties zouden samen met dierenbeschermingsorganisaties kunnen gesubsidieerd worden. De rechters en stewards zouden ook een educatieve rol tijdens wedstrijden kunnen hebben. Tenslotte is het belangrijk dat dierenartsen beter fouten van de ruiter leren herkennen als bron van letsels. ■

Frank O. Ödberg,

Professor aan de Universiteit Gent
en aan de VUB

Leblanc, M.-A., Bouissou, M.-F. & Chéhu, C. (2004): Cheval. Qui es-tu? L'éthologie du cheval: du comportement naturel à la vie domestique. Belin, Paris.

Henriquet, M. et Durand, C. (1996): Gymnase et dressage. Maloine, Paris.

Karl, P. (2006) : Les dérives du dressage moderne. Belin, Paris.

Uitdagingen aanpakken

www.solvay.com

« GIFTIG » HEBT U GEZEGD ?

Het REACH programma (Registration, Evaluation and Autorisation of Chemicals – registratie, evaluatie en toelating van chemische stoffen) van de Europese Commissie heeft tot doel de toxiciteit opnieuw te testen van 30 000 chemische stoffen. Sinds dit van kracht werd in juni 2007, wordt er veel gesproken over de “toxiciteit” van chemische stoffen. Maar wat is eigenlijk de “toxiciteit” van een stof? Wanneer we er goed over nadenken is het antwoord verre van evident: een stof kan giftig zijn voor een soort en niet voor een andere, wel voor een individu en niet voor een ander, bij hoge dosis en niet bij lage, enz. Zoals een slecht kruid niet slecht op zich is, is toxiciteit altijd relatief.

Bovendien staat een gevaarlijke stof niet altijd geklasseerd als giftig. Bijvoorbeeld ontvlambare producten of producten die gevaar voor ontploffing leveren, worden niet beschouwd als giftig. Zo ook staan stoffen die enkel giftig zijn bij hoge dosis in het algemeen, niet geklasseerd als « giftig ». Zo is bijvoorbeeld 10 liter water per dag drinken gevaarlijk maar water

wordt niet beschouwd als een giftige stof op zich.

Een gevaar wordt pas een echt gevaar wanneer men er werkelijk wordt aan blootgesteld. Ook moet bij het inschatten van een risico verbonden aan een chemische substantie, niet enkel rekening worden gehouden met het niveau van gevaar maar ook de waarschijnlijkheid dat de mens eraan blootgesteld wordt: een leeuw is gevaarlijk maar het absolute risico om door een leeuw gebeten te worden in onze kontreien, is bijna nul.

Welnu, de blootstelling en, meer bepaald, het causaal verband tussen een bron van toxiciteit en de waargenomen symptomen kan bijzonder moeilijk te identificeren zijn, omdat de afstand tussen de oorzaak en het gevolg belangrijk kan worden: bepaalde toxines kunnen terug in de lucht, het water of de grond geworpen worden en, na een korte of lange reis in de natuur en de productieketens, opnieuw in onze voeding terechtkomen. Teruggaan naar de bron kan snel een hersenbreker worden .. en dan mogen we niet vergeten dat het waargenomen toxisch resultaat het gevolg kan zijn van een combinatie van verschillende oorzaken.

Wanneer de vermoedde oorsprong van een besmetting moet onderzocht worden of wanneer men wenst een nieuwe stof op de markt te brengen, kunnen meerdere methoden de mogelijke toxiciteit testen op verschillende niveau's: op het niveau van de molecule, de cel, het orgaan of het ganse organisme (van dier of mens).

Vanouds worden toxicologische testen in vivo uitgevoerd op proefdieren. Ze leveren resultaten, op het niveau van het volledig organisme van het dier, die vervolgens naar de mens moeten geëxtrapoleerd worden. Soms is het mogelijk toxicologische kennis te verkrijgen die rechtstreeks het menselijk organisme betreft dankzij beschikbare epidemiologische gegevens.

Vandaag lijkt men zich in toxicologische tests steeds meer zorgen te maken om de biochemische aspecten van de toxiciteit. De in-vitro-testen, zoals het kweken van cellen, maken een toxicologische analyse mogelijk op celniveau.

Andere alternatieven werken vanaf DNA-deeltjes bijvoorbeeld, en bevinden zich zo op een nog kleiner niveau, namelijk het moleculaire niveau. Zo wordt de ontwikkeling van alternatieve methoden voor dierproeven gewettigd, niet enkel door de wens om het gebruik van proefdieren te beperken maar ook door de wil om de fundamentele oorsprong van de toxiciteit van een stof te begrijpen en deel te nemen aan de biotechnologische vooruitgang. ■

HET BPAM

VIJFTIG KAARSJES VOOR DE 3 « V »'S

In 2009 wordt de vijftigste verjaardag gevierd van de uitspraak van de professoren William Russell en Rex Burch over het principe van de 3 « V »'s. Dit ontwikkelt zich volgens drie verschillende hoofdlijnen die eenzelfde doelstelling nastreven: de toepassing van alternatieve methoden voor dierproeven.

Het principe van de **Vervanging** beoogt het vervangen van het proefdier – indien mogelijk – door een technologie die een resultaat kan bereiken dat van evenveel wetenschappelijke waarde is zonder daarvoor gevoelige wezens te gebruiken. Men kan bijvoorbeeld **in vitro** methoden kiezen, zoals cellenculturen, of **in silico**, zoals informaticamodellen.

Het principe van de **Vermindering** promoot elk initiatief dat het aantal proefdieren in een laboratorium kan verminderen indien het dier niet kan vervangen worden. Meer verantwoorde keuzes in het protocol van de proef of een beter gebruik van statistische gegevens, bijvoorbeeld, kunnen in die richting werken.

Tenslotte beoogt het principe van de **Verfijning** of de **Rationalisering** meer respect voor de natuurlijke behoeften en het welzijn van de proefdieren indien deze echt onvermijdelijk blijken. Deze verfijning heeft zowel betrekking op de omstandigheden van de proef als op de modaliteiten van de huisvesting. Dit maakt men concreet door bijvoorbeeld speelgoed ter beschikking te stellen of materiaal voor het maken van een nest of door anes-

PHARMA.BE, de instelling die informatie verstrekt over de Belgische farmaceutische industrie, heeft net een zeer gedetailleerde brochure verspreid over de 3 'V's. Deze werd bedacht en uitgewerkt door de EFPIA, European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations. In deze publicatie vindt u alle antwoorden op uw vragen

thesie toe te passen of analgesica toe te dienen bij proeven.

Het principe van de 3 “V”'s was 25 jaar geleden zijn tijd ver vooruit maar is in de doos blijven zitten. Pas de laatste 20 jaren is de waardering hiervoor toegenomen. Tot het nu een ethische basisregel is geworden voor het biomedisch onderzoek dat traditioneel een beroep deed op een proefdier. Geleidelijk aan werd de idee opgenomen door verscheidene instellingen die zich tot doel hebben gesteld de toepassing ervan te promoten. Dit is zo voor het BPAM en andere nationale of internationale platformen.

Het principe van de 3 “V”'s was de motivatie van nieuwe en belangrijke reglementeringen, zoals de Europese directive n°86/609/CEE over de bescherming van dieren die gebruikt worden voor proeven of andere wetenschappelijke objectieven. Op nationaal vlak kunnen we de wet van 14 augustus 1986 vermelden betreffende de bescherming en het welzijn van dieren die meerdere keren werd gewijzigd, of het Koninklijk Besluit van 25 april 2004 dat de productie verbiedt van monoclonale antilichamen door de in vivo methode, ascites genaamd.

Het BPAM had de wens om in 2009 deze 50ste verjaardag van de 3 “V”'s te vieren door het organiseren van meerdere evenementen. Een wetenschappelijke dag zal doorgaan in de herfst van dit jaar en zal gewijd zijn aan de alternatieven voor dierproeven. Dit zal de gelegenheid zijn om de balans op te maken over de concrete integratie van het principe van de 3 “V”'s bij dierproeven en ook om een uiteenzetting te geven over de verworven kennis op het vlak van welzijn en bewustzijn van dieren. ■

William Russell et Rex Burch, de initiatiefnemers van de 3 « V »'s

Pralinedoos van Nihoul

Pralinedoos 40 € met 500 gr pralines van Nihoul

De dozen kunnen afgehaald worden zonder verzendkosten bij de Stichting Prins Laurent. Ze worden u toegestuurd per post, na ontvangst van uw betaling op het rekeningnummer 310-1477307-83 van de Stichting Prins Laurent (verzendkosten : 6 € per doos)

Paul Deschanellaan 36-38 • B-1030 Brussel • Tel. 02/243 08 97 • Fax 02/243 09 47
mail@stichting-prins-laurent.be

De pralinedoos (zonder pralines) van de Stichting Prins Laurent kan aangekocht worden aan de prijs van 9 €, verzendkosten inbegrepen.

HET LAKENS SCHAAP

EEN VERDWENEN RAS DAT LANGZAAM HERBOREN WORDT

Voor wie het ecologisch evenwicht en de toekomst van het milieu na aan het hart ligt, is het verdwijnen van een aantal diersoorten een bron van bezorgdheid.

We zijn gewoonlijk wel bezorgd om wilde met uitsterven bedreigde soorten maar we denken niet zo direct aan gekweekte diersoorten waarvan sommige rassen ook met uitsterven bedreigd zijn.

Het Lakens schaap dat een zeer zeldzaam ras is, is hier een goed voorbeeld van. Onze aandacht werd hier uiteraard getrokken omdat zijn oorsprong en wortels teruggaan naar de velden in het Koninklijk Domein te Laken, einde 19de eeuw.

Dit zou ook zo zijn voor de Lakense herdershond die ook met uitsterven bedreigd wordt.

Sommigen denken dat het ras reeds veel langer bestaat maar dat het geselecteerd werd rond 1890 door de schaapsherder Jansens die werkzaam was in het domein van Laken.

Zoals ook een groot aantal gefokte dieren verdween het Lakens schaap geleidelijk uit de landbouwbedrijven. De dieren waren het slachtoffer van herstructureringen en mechanisering van de landbouw en veeteelt, en eveneens van het verdwijnen van familieboerderijen in de twintigste eeuw. Maar sinds 2003 tracht een amateurfokker te Beersel, in de Zennevallei, dit ras terug leven in

te blazen en een nieuwe lijn te fokken met belang in de productie van wol en vlees. Dit schaap groeit bijzonder traag en daar ligt zeer zeker de oorzaak van het gebrek aan belangstelling voor dat ras in de laatste decennia.

Het werk dat deze man uit Beersel doet, gaat bijzonder traag vooruit omdat men 4 generaties moet afwachten en dus meerdere jaren met nauwkeurig gekozen kruisingen, vooraleer deze schapen als volbloed kunnen erkend worden en kunnen beantwoorden aan de karakteristieken van het ras : een beige crèmekleurige wol en een morfologie van middenmaat, een toefje wol tussen de twee oren bij de kleintjes, lage schouders en vrij fijne voorpoten in verhouding tot de eerder stevige achterpoten.

De allereerste volbloedschapen zouden de komende jaren verwacht worden omdat we in het jaar 2008 de geboorte verwachten

van de eerste schapen van de derde generatie. ■

De Vlaamse vereniging « Steunpunt Levend Erfgoed » heeft zich tot doel gesteld om in het provinciaal domein Puyenbroeck in Wachtebeke, provincie Oost-Vlaanderen, alle rassen met uitsterven bedreigde veeteeldieren van Belgische oorsprong te inventariseren en te verzamelen (runderen, schapen, geiten, varkens, paardachtigen, gevogelte) met het oog op het behouden van deze dieren. Deze oude rassen van gedomesticeerde dieren woonden gewoonlijk op de binnenplaats van de boerderij. Zij gaven melk, wol, vlees en meststoffen.

Deze rassen zijn geleidelijk aan verdwenen om plaats te maken voor nieuwe rassen die productiever zijn op grote schaal en economisch meer opbrengst geven.

Voor deze dieren van weleer werd het domein van Puyenbroek opgericht. Het is uniek in België en waarschijnlijk in Europa. Het Lakens schaap zit hier uiteraard op zijn plaats, in dit heiligdom van levend erfgoed.

HELPONS : DE STICHTING

De Stichting Prins Laurent is een door de Staat erkende instelling van openbaar nut die voor haar financiering afhankelijk is van giften, sponsoring en mecenaat.

U kan haar steunen in haar strijd voor het welzijn van de huisdieren en wilde dieren.

Door een gift

Vanaf een gift van 30 € wordt u vriend of vriendin van de Stichting Prins Laurent en ontvangt u de krant, die u zal inlichten over haar activiteiten en projecten.

- Door een storting van 30 € wordt u sympathiserende vriend (in)
- Door een storting van 50 € wordt u beschermende vriend(in)
- Door een storting van 125 € wordt u trouwe vriend(in)

Voor een gift vanaf 30 € wordt een fiscaal attest afgeleverd.

De giften moeten gestort worden op rekeningnummer 310-1477308-84 van de Stichting Prins Laurent.

Indien u echter de meer specifieke activiteiten van de dierendispensaria wil steunen, dan vermeldt u, op hetzelfde rekeningnummer 310-1477308-84 met vermelding " Dispensarium van " .

U wordt zo eveneens vriend(in) van de Stichting en geniet van dezelfde voordelen, terwijl u tevens de verzekering hebt dat uw gift ten goede komt aan de verzorging van de gezelschapsdieren van de minst begunstigden.

H E E F T U N O D I G

Door een doorlopende opdracht

U kiest het bedrag dat u maandelijks wenst te storten aan de Stichting terwijl u de vrijheid behoudt op elk ogenblik hieraan een einde te stellen. Hierdoor kunnen wij de administratieve kosten verminderen door een beperking van de mailings en onze acties ten gunste van het welzijn der dieren beter plannen.

Door een legaat

Om de activiteiten op lange termijn te plannen heeft de Stichting Prins Laurent legaten nodig die de werking van de vier dierendispensaria kan garanderen.

Inzake het opstellen van een testament, bestaat er een zekere terughoudendheid en zelfs wat vrees bij vele mensen. En dat is spijtig want alleen zo is men zeker dat de laatste wil gerespecteerd wordt en dit kan zeker goed samengaan met een goede gezondheid of de hoop op een lang leven.

Een legaat is een wilsbeschikking die kosteloos kan worden gedaan door middel van een testament. Het testament is een handeling waarbij de erflater bepaalt wat er met het geheel of een gedeelte van zijn goederen zal dienen te gebeuren wanneer hij er niet meer zal zijn. Hij kan dat steeds herroepen.

Een legaat heeft dus enkel kracht van wet in geval van overlijden. Hierin ligt het verschil met een gift gedaan door een nog levend persoon, die zich onmiddellijk en onherroepelijk ontdoet van een gedeelte van zijn goederen.

Hoewel niet volstrekt noodzakelijk, is het aangewezen uw notaris te raadplegen. Het successierecht is dermate ingewikkeld dat raadgevingen van uw notaris zeer nuttig kunnen zijn.

Een eigenhandig geschreven testament (holografisch testament) is geldig op voorwaarde dat het volledig eigenhandig is opgesteld, gedateerd en ondertekend.

Hieronder vindt u een tekst die als voorbeeld kan dienen en als zodanig kan worden overgeschreven op een gewoon blad briefpapier en bij een notaris kan worden gedeponneerd, desgevallend onder de vorm van een codicil bij een hoofdtestament.

*Ik, ondergetekende (naam en alle voornamen)
verblijvend te (volledig adres)*

legateert aan de Stichting Prins Laurent voor het Welzijn van de Huisdieren en de Wilde Dieren, stichting van openbaar nut, waarvan de zetel gevestigd is Paul Deschanellaan, 36-38 te 1030 Brussel, de som van (bedrag voluit geschreven) de volgende goederen (beschrijving van alle roerende en onroerende goederen).

*Gedaan te (woonplaats) op (datum, dag, maand en jaar –
voluit geschreven).*

Handtekening

Weet u dat het belastingpercentage van erfenisrechten voor stichtingen, en dus voor onze Stichting, 12,5 % bedragen in het Brussels Gewest en 8,8 % in het Vlaams Gewest en het Waals Gewest.

Ze zijn evenwel ontegenzeggelijk hoger voor erfgenamen die geen familieband hebben of een band van verre verwantschap met de overledene ; in dat geval kan dit een plafond bereiken van 65% in het Vlaams Gewest en 80 % in het Brussels en het Waals Gewest.

Indien u wenst een testament op te stellen ten gunste van de Stichting Prins Laurent, heeft u uiteraard het recht om de statuten en de jaarrekeningen te bekijken vooraleer u een beslissing neemt.

ADRESSENLIJST

CENTRALE ADMINISTRATIE

Paul Deschanellaan, 36-38

1030 Brussel
Tel. : 02 2430897
Fax : 02 2430947

E-mail :

mail@stichting-prins-laurent.be

Internet site :

www.stichting-prins-laurent.be

DIERENDISPENSARIUM VAN BRUSSELS

Vossenplein, 72-73

1000 Brussel
Tel : 02 5116646
Fax : 02 5110737
Consultaties : van
maandag tot vrijdag
van 10u tot 12u en

van 13u30 tot 14u30.

Secretariaat : van maandag tot vrijdag
van 9u tot tot 16u.

E-mail : dispensaireBXL@skynet.be

DISPENSARE VETERINAIRE DE SERAING

Place des Verriers 14
4100 Seraing
Tel : 04 3383938
Fax : 04 3361139
Consultaties : van
maandag tot vrijdag

van 10u tot 12u en van 13u30 tot 14u30.

Secretariaat : van maandag tot vrijdag
van 9u tot 16u.

E-mail: dispensaire.seraing@skynet.be

DIERENDISPENSARIUM VAN ANTWERPEN

Sint-Bernardsesteenweg 424

2020 Antwerpen
Tel : 03 216 29 60
Fax : 03 216 29 65
Consultaties : van
maandag tot vrij-
dag van 10 u tot 12u

en van 13u30 tot 14u30.

Secretariaat : van maandag tot vrij-
dag van 9u tot 16u.

E-mail :

dispensarium.antwerpen@skynet.be

DIERENDISPENSARIUM VAN HENEGOUWEN

Avenue de la Corderie 85 – 7301 Hornu

Tel/Fax : 065-458066
Consultaties : van
maandag tot vrijdag
van 10 u tot 12u en
van 13u30 tot 14u30.

Secretariaat : van

maandag tot vrijdag van 9u tot 16u.

E-mail :

foundation_prince_laurent.hainaut@skynet.be

BPAM (BELGISCH PLATFORM VOOR ALTERNATIEVE METHODEN)

Paul Deschanellaan, 36-38

1030 Brussel
Tel : 02 2430897
Fax : 02 2430947

E-mail :

bpam@fondation-prince-laurent.be

EQUINE RESEARCH & WELFARE FUND

Paul Deschanellaan, 36-38

1030 Brussel
Tel : 02 2430897
Fax : 02 2430947

Internet site :

<http://users.swing.be/erf>

Rekeningnummer :

001-4080374-48

De raad van Bestuur van de Stichting Prins Laurent

Z.K.H. Prins Laurent, Voorzitter ;

de Heer Jean-Jacques Van de Berg,
gedelegeerd bestuurder ;

Barones Janine Delruelle ;

Mevrouw De Witte-Van Raemdonck ;

Mevrouw Solvay de la Hulpe ;

Dr Joseph-Paul Beaufays ;

Professor Dr Jean-Marie Giffroy ;

Baron Edgar Kesteloot ;

Dr Renaud Klee ;

Professor Frank Ödberg ;

Professor Rik Van Aerschot ;

De Heer Karel Van Miert.

HOOFDREDACTEUR

Chantal Schaller

REDACTIECOMITÉ

Dr Joseph-Paul Beaufays, Dr Joost De Geest,
Elisa di Pietro, Prof. Dr Jean-Marie Giffroy,
Baron Edgar Kesteloot, Dr John Smets,
Jean-Jacques Van de Berg

REDACTIESECRETARIS

Valérie Bal, Isabel Torres,
Patricia Van Gysel

FOTO'S

Chantal Schaller,
Francis Verhaegen

TEKENINGEN

Gursel (Joker), Royer

NEDERLANDSE VERSIE

Dr Joost De Geest,
Isabel Torres

LAYOUT EN DRUKWERK

Digital Printing Service

WEBSITE

CYBERWORK

* * *

Verantwoordelijke uitgever :
Jean-Jacques Van de Berg,
Paul Deschanellaan 36-38 - 1030 Brussel
©Stichting Prins Laurent 2009

Uitgever van stripverhalen